

Asia

Komission ja korkean edustajan yhteistiedonanto: EU:n ja Yhdysvaltain yhteinen globaalin muutoksen agenda

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio ja EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja julkaisivat 2.12.2020 tiedonannon, jossa ehdotetaan uutta eteenpäin katsovaa transatlanttista agendaa EU:n ja Yhdysvaltain yhteistyölle. Tiedonannon taustalla on EU:n tavoite tiivistää transatlanttista yhteistyötä tammikuussa 2021 virkaan astuvan Yhdysvaltain presidentti Joe Bidenin uuden hallinnon kanssa.

Transatlanttisista suhteista keskusteltiin 7.12. 2020 ulkoasiainneuvostossa, joka hyväksyi aiheesta myös päätelmät. Tiedonannossa pyydetään Eurooppa-neuvostoa tukemaan siinä esitettyä yhteistyöagenda ja ensimmäisiä toimia yhteistyön käynnistämiseksi Yhdysvaltain uuden hallinnon kanssa. Eurooppa-neuvosto hyväksyi 10-11.12.2020 EU:n ja Yhdysvaltain suhteita koskevat päätelmät, joissa korostetaan yhteisiin intresseihin ja arvoihin perustuvan vahvan transatlanttisen strategisen kumppanuuden merkitystä erityisesti kiireellisiin globaaleihin haasteisiin vastaamiseksi. Päätelmissä yhteistyöaloina mainitaan COVID-19 –pandemia, ilmastonmuutos, talouden elpyminen, digitaalinen ja teknologinen yhteistyö, kaupan vahvistaminen, kauppakiistojen ratkaiseminen, WTO:n uudistaminen ja multilateralismin sekä rauhan ja turvallisuuden edistäminen. Eurooppa-neuvoston odotetaan palaavan aiheeseen tarkemmin kevään aikana.

Tiedonannossa esitetään, että uusi yhteistyöagenda käynnistettäisiin EU:n ja Yhdysvaltain huippukokouksessa vuoden ensimmäisen puoliskon aikana. Lisäksi Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Charles Michel on kutsunut presidentti Bidenin tapaamiseen Eurooppa-neuvoston jäsenten kanssa Brysselissä tänä vuonna. Näiden kahden päämiestason kokouksen ajoitus tai tiedonannon konkreettinen jatkokäsittely eivät ole vielä tiedossa.

Suomen kanta

EU:n ja Yhdysvaltain tiivis ja läheinen suhde on Suomelle tärkeä. Yhdysvaltain hallinnonvaihdos tarjoaa hyvän mahdollisuuden suhteiden vahvistamiselle sekä yhteisten arvojen ja intressien edistämiseksi globaalilla tasolla. EU:n yhtenäisyyden ja johdonmukaisuuden varmistaminen transatlanttisissa suhteissa on tärkeää.

Suomi katsoo, että tiedonannossa esitetyt yhteistyöalat muodostavat jatkotyölle hyvän pohjan ja vaikuttaa yhteistyön edistämiseen alla esitettyjen painotusten mukaisesti.

Suomi pitää tärkeänä, että EU ja Yhdysvallat toimivat yhdessä yhteisille arvoille perustuvan monenkeskisen järjestelmän vahvistamiseksi. YK-järjestelmän vahvistamisen ja kehittämisen tulisi olla keskeinen osa tätä yhteistyötä. EU:n ja Yhdysvaltain tulee osoittaa johtajuutta demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen sekä kestävä kehityksen (Agenda 2030) kokonaisvaltaisessa edistämässä globaalilla tasolla. Suomi painottaa erityisesti yhdenvertaisuuteen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon sekä seksuaali- ja lisääntymisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä.

Suomi pitää tärkeänä EU:n ja Yhdysvaltain terveysturvallisuusyhteistyön tiivistämistä. EU:n ja Yhdysvaltain tulisi yhdessä One Health –lähestymistavan mukaisesti kehittää valmiutta pandemioihin varautumiseksi, ehkäisemiseksi ja niihin vastaamiseksi jatkossakin erityisesti kolmikantayhteistyön WHO-FAO-OIE kautta sekä vahvistaa Maailman terveysjärjestö WHO:ta. Suomi katsoo, että Yhdysvaltain tuki ACT-A:lle ja liittyminen COVAX-aloitteeseen on tärkeää.

Suomelle on tärkeää, että EU ja Yhdysvallat ottavat johtajuutta kunnianhimoisten globaalien ympäristö- ja ilmastotavoitteiden edistämässä, mukaan lukien luonnon monimuotoisuuden suojelemiseen, kestäväan kulutukseen ja tuotantoon, merten muoviviroskaantumisen ehkäisyyn sekä metsäkadon torjuntaan liittyvissä kysymyksissä. Kiinnitetään huomiota avautuviin mahdollisuuksiin ilmastoyhteistyössä EU:n ja Yhdysvaltain välillä.

Tuemme transatlanttisen yhteistyön tiivistämistä kahdenvälisen kauppasuhteiden kehittämiseksi ja globaaleihin haasteisiin ml. WTO:n uudistaminen vastaamiseksi.

Suomi pitää tärkeänä EU:n ja Yhdysvaltain teknologiayhteistyötä globaalien toimintaympäristön edistämiseksi esimerkiksi digitalisaation, tekoälyn, kyberturvallisuuden ja 5G/6G-aloilla. Keskeistä on muun muassa yhteistyö datan vapaan liikkuvuuden sekä yhteen toimivuuden kehittämiseksi perusoikeuksia ja henkilötietojen suojaamista koskevaa sääntelyä kunnioittavalla tavalla. EU:n ehdotus verkossa olevien alustojen vastuullisuutta koskevan vuoropuhelun aloittamiseksi on kannatettava.

Suomelle on tärkeää Yhdysvaltain sitoutuminen transatlanttiseen turvallisuuteen. Suomi tukee EU:n ja Yhdysvaltain välisen turvallisuus- ja puolustusdialogin käynnistämistä.

Pidämme tärkeänä pitää esillä arktisen politiikan kasvavaa merkitystä transatlanttisissa suhteissa. Sen puitteissa voidaan edistää mm. ilmastonmuutoksen hillintää, luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ja alkuperäiskansojen oikeuksien toteutumista sekä ylläpitää vakautta ja turvallisuutta. Yhteistyö arktisissa asioissa tarjoaa mahdollisuuksia myös TKI- ja kaupalliseen yhteistyöhön.

Pääasiallinen sisältö

Komission ja korkean edustajan yhteisessä tiedonannossa esitetään **EU:n ehdotuksia ensimmäisiksi askeleiksi kohti uutta transatlanttista globaalien yhteistyön agendaa**, joka lanseerattaisiin vuoden 2021 ensimmäiselle puoliskolle suunnitellussa EU:n ja Yhdysvaltain huippukokouksessa. Tiedonannon mukaan Yhdysvaltain uuden hallinnon myötä on ainutlaatuinen tilaisuus tarkastella uudelleen ja vahvistaa EU:n ja Yhdysvaltain yhteiseen historiaan, arvoihin ja intresseihin perustuvaa suhdetta. Vahva transatlanttinen suhde edistää osaltaan monenkeskistä järjestelmää ja instituutioita. EU:n ja Yhdysvaltain tulisi ajaa yhteisiä intressejä ja hyödyntää kollektiivista voimaansa maailmassa strategisten prioriteettien edistämiseksi.

Vahva Eurooppa ja vahva transatlanttinen suhde täydentävät toisiaan. Yhtenäinen, kykenevä ja itsenäinen EU on hyväksi Euroopalle, transatlanttiselle kumppanuudelle ja koko monenkeskiselle järjestelmälle. Tiedonannossa esitetään neljä eteenpäin katsovaa yhteistyön aluetta.

Yhteistyö terveemmän maailman rakentamiseksi COVID-19-pandemian jälkeen:

Merkittävin lyhyen aikavälin globaalien yhteistyön ponnistus koskee koronapandemiaa. Kriisin selättämiseksi tarvitaan johtajuutta. EU on yhteistyössä WHO:n ja kansalaisyhteiskunnan kanssa koonnut yhteen 40 maata rahoituksen keräämiseksi rokotusten, testien ja hoitomuotojen kehittämistä varten. EU kehottaa Yhdysvaltoja rahoittamaan ACT-A –aloitetta ja liittymään sen COVAX-pilariin. Yhdysvaltojen sitoutuminen antaisi vahvan viestin, auttaisi kuroma umpeen rahoitustarpeita ja parantaisi mahdollisuuksia selviytyä kriisistä. EU:n ja Yhdysvaltain tulisi yhdessä vahvistaa rokotteiden ja lääkkeiden tasapuolista ja kattavaa jakeluverkostoa. EU myös kehottaa Yhdysvaltoja liittymään WTO:n Kauppa ja Terveys –aloitteeseen lääkkeiden ja terveystuotteiden kaupan edistämiseksi. EU:n ja Yhdysvaltain tulisi yhdessä kehittää valmiutta pandemioihin varautumiseksi, ehkäisemiseksi ja niihin vastaamiseksi jatkossakin sekä vahvistaa Maailman terveysjärjestö WHO:ta.

Yhteistyö elinympäristömme ja hyvinvointimme suojelemiseksi:

Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen ovat aikamme suurimmat haasteet. Niihin vastaamiseksi tarvitaan järjestelmätason muutoksia taloudessa sekä globaalissa yhteistyössä. EU:n ja Yhdysvaltain tulisi ottaa johtajuutta kunnianhimoisten globaalien ympäristö- ja ilmastotavoitteiden edistämiseksi. EU pitää hyvänä, että Yhdysvallat palaa Pariisin ilmastopöytäkirjaan. Yhteinen transatlanttinen sitoutuminen ilmastoneutraaliuteen vuoteen 2050 mennessä olisi uusi globaali mittapuuna seuraavaa YK:n ilmastokonferenssia COP26 kohti mentäessä. Tiedonannossa ehdotetaan transatlanttista vihreän kaupan agendaa, jonka puitteissa voitaisiin mm. tehdä yhteinen kauppa ja ilmasto –aloite WTO:ssa sekä sopia toimenpiteistä hiilivuodon estämiseksi. Tiedonannossa ehdotetaan myös vihreän teknologian liittoumaa yhteistyön lisäämiseksi puhtaan teknologian saralla. Liittouma edistäisi transatlanttisia investointeja ja auttaisi kumppanimaita noudattamaan ilmastositoumuksiaan. Ehdotuksiin kuuluvat lisäksi mm. metsien ja valtamerten suojeleminen, merten muovirokaantumisen ehkäisyyn sekä sitä tukevaan globaaliin muovisopimukseen liittyvä yhteistyö. EU toivoo, että Yhdysvallat liittyä biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen. EU:n ja Yhdysvaltain tulisi yhdessä tavoitella kunnianhimoista sopimusta, joka suojaisi 30% maailman maa- ja vesialueista.

Vihreällä vallankumouksella voidaan tukea maailman yhteiskunnallista, taloudellista sekä teknologista kehitystä. EU:n ja Yhdysvaltain sitoumukset tukea kehitysmaiden ilmastotoimia ovat erityisen tärkeitä.

Yhteistyö teknologian, kaupan ja standardien edistämiseksi:

EU ja Yhdysvallat kattavat noin kolmanneksen maailman kaupasta, ja niiden asettamat standardit vaikuttavat koko maailmaan. EU:n ja Yhdysvaltain yhteinen arvopohja on luonteva perusta niiden teknologiayhteistyölle, jolla voidaan vastata kilpailevien järjestelmien tuomiin haasteisiin.

EU ja Yhdysvallat ovat lisääntyvässä määrin samoilla linjoilla teknologian hallintaan liittyvissä kysymyksissä ja kohtaavat samanlaisia haasteita digitaalisen siirtymän hallinnassa ml. 5G- ja 6G-verkot ja kyberturvallisuus. EU ehdottaa Yhdysvalloille turvallisia televiestintäverkkoja koskevaa yhteistyötä. Yhteistyötä tulisi lisätä mm. tekoälyn, vapaiden tietovirtojen, sääntelyjen ja standardien kehittämisessä. Teknologian alalla EU ehdottaa perustettavaksi kauppaa- ja teknologianeuvostoa, jonka tavoitteena olisi edesauttaa ja helpottaa kauppaa, kehittää standardeja sekä edistää innovaatioita. EU esittää verkossa olevien alustojen vastuullisuutta koskevaa vuoropuhelua, joka toimisi esimerkkinä muille demokratioille. Lisäksi digitaalisen talouden oikeudenmukainen verotus vaatii uusia ratkaisuja Atlantin molemmin puolin.

EU:n ja Yhdysvaltain tulisi yhdessä sitoutua avoimen ja reilun kaupan edistämiseen. Kaupan tasainen pelikenttä turvataan asettamalla korkeita standardeja, vahvistamalla kriittisiä tuotantoketjuja sekä torjumalla protektionismia ja yksipuolisia kaupan toimia. WTO:n uudistamista koskeva yhteistyö on ensimmäinen askel. EU:n ja Yhdysvaltain tulisi myös kehittää kahdenvälistä kauppasuhdettaan ja syventää sääntely-yhteistyötä. Kahdenvälisten kauppariitojen ratkaiseminen pikaisesti on tärkeää.

Yhteistyö kohti turvallisempaa, vauraampaa ja demokraattisempaa maailmaa:

EU:n ja Yhdysvaltain yhteinen intressi on vahvistaa demokratiaa maailmassa. Tiedonannossa annetaan EU:n tuki Yhdysvaltain presidentti Bidenin ehdottamalle demokratiahuippukokoukselle ja todetaan EU:n valmius tehdä yhteisiä sitoumuksia autoritaarisuuden nousun, ihmisoikeusrikkomusten ja korruption vastaisessa taistelussa.

EU:n ja Yhdysvaltain tulisi pyrkiä vahvistamaan yhteisille arvoille perustuvaa monenkeskistä järjestelmää. EU ja Yhdysvallat ovat jo aloittaneet globaalia elvyttämistä koskevan yhteistyön YK:ssa ja G7- ja G20-foorumilla. Johtajuutta voidaan näyttää tukemalla muita kestävän toipumisen tiellä mm. velkojen uudelleenjärjestelyllä sekä humanitaarisen avun yhteistyöllä. EU:n ja Yhdysvaltain on jatkettava tukeaan YK:n kestävän kehityksen Agenda-2030 toimeenpanon nopeuttamiseksi sekä lisättävä yhteistyötä työntekijöiden oikeuksien edistämiseksi.

Tiivis geopoliittinen yhteistyö on myös tärkeää demokraattisten arvojen tukemiseksi globaalisti sekä alueellisen vakauden, hyvinvoinnin ja konfliktien ratkaisujen edistämiseksi. EU ja Yhdysvallat ovat yhtä mieltä Kiinan tuomista strategisista haasteista, vaikka eivät ole aina samoilla linjoilla siitä, miten haasteisiin tulisi vastata. EU:n ja Yhdysvaltain välinen Kiina-dialogi voi toimia keskustelualustana. Tiedonannossa nostetaan maantieteellisistä yhteistyöalueista esille Indopasifinen alue, Afrikka, Lähi-Itä, Pohjois-Afrikka, Sahel, Persianlahti, Libya, Iran, Afganistan, Venäjä, Ukraina, Valko-Venäjä, Länsi-Balkan, Turkki, sekä Lätinalainen Amerikka ja Karibia. Pakotteita koskevaa koordinaatiota halutaan lisätä.

Eurooppa ja Yhdysvallat kohtaavat lisääntyvässä määrin ylikansallisia uhkia ml. hybridi- ja sotilaalliset uhat, väkivaltainen ääritoiminta, globaali terrorismi sekä joukkotuhoaseiden leviäminen. EU:n ja Yhdysvaltain tulisi vahvistaa uudelleen transatlanttista ja kansainvälistä turvallisuutta koskeva sitoumuksensa. EU:n vahvempi rooli puolustuksessa ml. panostus voimavarojen kehittämiseen hyödyttää NATOa sekä transatlanttista yhteistyötä. Tiedonannossa esitetään kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan sekä yhteiseen strategiseen visioon pohjautuvan uuden turvallisuus- ja puolustusdialogin perustamista. EU:n ja Yhdysvaltain tulisi yhdessä edistää kunnianhimoista asevalvonnan ja aseriisunnan agenda.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely**Käsittely Euroopan parlamentissa****Kansallinen valmistelu**

Ulkosuhdejaoston kirjallinen menettely 15-19.1.2021

EU-ministerivaliokunnan käsittely 22.1.2021

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta

Ulkoasiainvaliokunta

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema**Taloudelliset vaikutukset****Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät****Asiakirjat**

13701/20 / JOIN(2020) 22 final - JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL AND THE COUNCIL - A new EU-US agenda for global change

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Marjo Mäki-Leppilampi, 050 409 7038

Hanna-Leena Korteniemi, 050 576 5263

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	Yhdysvallat, Transatlanttiset suhteet UM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM
